

Universitätsbibliothek Paderborn

Qvæstiones Morales Selectiores De Lege Interna Et Externa

discussæ, ac Resolutæ, & in duos Libros divisæ, In quibus, propositis casibus, prima quædam principia, ad plurimas alias Quæstiones similes resolvendas perutilia, subinde examinantur

[De Lege Interna]

Beati, Gabriele

Augustæ Vindellicorum, 1729

VD18 90108957

37 An error, ortus ex mera deceptione ipsius Operantis, operationem, jure civili, reddat invalidam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39908

manifestando, peccasset contra iustitiam, & iniuriam. Caio fecisset; sicque; in conscientia, illum in integrum restituere teneretur, non solum rem per contractum acquisitam restituendo, sed etiam refarciendo damna, quæ Caius ex ea venditione passus esset; fuisset enim omnium illorum damnorum causa iniusta.

17 Quinto; Idem omnino dicendum esse, etiam si Sempronius doli conscius non fuisset, sed tamen vincibiliter ignorasset, ignorantiam mortaliter vincibili; teneretur enim similiter non solum ad dissolutionem contractus, sed etiam ad damnorum restitutionem; Quia ipsius culpa, secuta fuissent, eo quod Ignorantia mortaliter

vincibilis, non excuset à culpa; cum causet voluntarium saltem indirectum. Si tamen ignorantia fuisset vincibilis solum venialiter; tunc probabile est, fore, ut ipse neque sub veniali ad restitutionem teneretur; quia obligatio in materia graui, non potest esse nisi sub peccato graui; obligatio enim pendet ex materiae grauitate posito præcepto naturali, vel positivo; neque vllus vnquam dicet, aliquem sub veniali tantum obligari ad restitutionem centum, vel mille aureorum, nec posse hoc peccato liberari, nisi proponat restituere. *Less. lib. 2. cap. 7. dub. 6. num. 28.*

QVAESTIO XXXVII.

An error, ortus ex merà deceptione ipsius Operantis, operationem, iure civili, reddat inuvalidam.

CASVS.

TITIVS, falsò putans, Gemmam quandam, habere virtutem contra febres acutas, illam emi summo pretio iusto, eo pretio nunquam empturus, si veritatem cognouisset; huius tamen erroris Venditore omnino inscio. Postea verò, experimento comperit, Gemmam, illà virtute non esse præditam; Queritur; Vtrum emptio illa, iure civili, fuerit valida.

SVMMARIVM.

2 Error, an contractus, iure natura irritos, iritet etiam semper, iure civili.

4 Quam potestatem habeat Respublica, in ordine ad contractus.

5 De facto, aliquos contractus, iure natura, irritos, conualidat.

6 Emptio

- 6 *Emptio, ex solâ Emptoris deceptione, orta, iure civili est valida.*
- 7 *Ius civile, quandoam det actionem ad contractum rescindendum.*
- 8 *Et quando concedat actionem redhibitoriam.*
- 9 *Respublica, supplere potest defectum consensus ad valorem requisiti.*
- 10 *Irritare potest contractus, iure naturæ, validos.*
- 11 *Dum supplet defectum consensus, reddit contractum, etiam iure naturæ, validum.*
- 12 *Supplet hunc defectum solum, quando error est prudens.*
- 13 *Conualidat contractum, saltem quo ad effectus.*
- 14 *Conualidare solum potest, inualidum, ex defectu consensus.*
- 15 *Conualidat etiam, quando error est solum concomitans.*
- 16 *Hinc efficaciter probatur, conualidare etiam gesta, quando datur error communis.*

RATIONES DVBITANDI.

Sicut error, ortus ex dolo Tertij, iure civili operationem non irritat, quando error contingit, non circa substantialia, sed solum circa circumstantiam aliquam accidentalem; Ita à fortiori illam non irritabit, similis error, ortus ex mera deceptione ipsius Operantis, cum nullus omnino tunc dolus interueniat. Difficultas tamen adhuc non leuis est; An, stante etiam errore circa substantialia; in quo casu, Operatio, ex defectu consensus, iure naturæ, est inualida; Ius civile, illam aliquando conualidat. Hinc enim facile constabit, quæ sit, in Principe, potestas, ac Voluntas in ordine ad Reipublicæ

bonum procurandum, & ad eiusdem perturbationes vitandas,

Emptio ergo ista, non videtur, iure civili, fuisse valida; Quia non fuit valida, iure naturæ; ex defectu consensus, cum error, fuerit circa substantialia ipsius emptionis; scilicet, circa Gemmæ virtutem, ac qualitatem connaturalem, quæ ad materiam emptionis pertinet, non minus quam ipsa Gemma. Stante enim hoc errore, dari non potuit consensus, ad emptionis valorem, iure naturæ, necessarius. Si autem emptio, iure naturæ, fuit inualida; iure civili, valida esse non potuit; quia ius civile, supponit ius naturæ, in eoque fundatur. Si ergo iure naturæ fuit inualida, fuit etiam inualida, iure civili.

NOTABILIA.

Aduertendum est primò; Principem, sicut Rempublicam conseruare tenetur, eiusque tranquillitatem, ac pacem, quantum potest, procurare, & perturbationes vitare; Ita potestatem habere, præstandi quicquid ad hoc, est necessarium. Hinc est, vt non solum de bonis subditorum, sed etiam de vitâ disponere possit, quando hoc ad Reipublicæ bonum, est necessarium. Vnde, tempore belli, Milites obligare potest, vt militent, & certum locum in bello teneant, etiam si, ex hoc, manifestum vitæ periculum eis immineat; & tempore pestis, Medicis præcipere potest, vt pestilentia laborantibus, quamuis cum vitæ periculo medeantur. Denique de subditorum bonis, de facto, disponit, in lege præscriptionis, bona vnus in alium transferendo, ad tollendas lites, & alia inconuenientia vitanda. Eodem ergo modo, de iisdem bonis disponere

Cc 3 potest,

potest, etiam in contractibus, vim illis tribuendo, rerum dominia transferendi, sicut tribuit præscriptioni.

¶ Aduertendum est secundò; Ius ciuile, aliquibus contractibus, quamuis, iure naturæ, inualidis, hanc vim de facto tribuisse; In lege enim, *Julianus 24. ff. de act. empt.* expressè definitur. Venditionem, in quâ Venditor, rem vitiosam ignoranter vendit tacendo vitium, esse validam. Similiter, contractibus, ex errore antecedenti celebratis, concedit actionem redhibitoriam, per quam Venditor cogi possit, vt pretium restituat, & rem venditam sibi accipiat, sicque contractus rescindatur; quod fieri non posset, si contractus non fuisset validus. His autem contractibus, Ius, valorem contulit, vt contrahentibus tolleretur occasio fingendi errorem, sicque maxima vitaretur confusio, ac perturbatio, quæ, alias, ex hac fictione oriretur in Republicâ. Sicut præscriptioni vim dedit rerum dominia transferendi, vt sic, & lites, & dominiorum incertitudo, tollerentur. His positis.

RESOLVTIO.

¶ Respondetur; Emptionem factam à Titio, iure ciuili, fuisse validam, quamuis, iure naturæ, esset inualida. Ita *Molina tom. 2. d. 353. num. 8. Lessius lib. 2. c. 17. d. 5. num. 31. Nau. cap. 23. num. 89. Sorus lib. 6. quest. 3. art. 2. circa 6. concl. & in 4. d. 27. quest. 1. art. 2. concl. 1. Henriq. lib. 11. de matr. c. 1. n. 3. Medina c. de rest. quest. 33 & alij communiter apud istos.*

7 Probatum autem primò; Quia in *l. lu-*

lianus 24. ff. de actio. empt. Venditio, in quâ, Venditor, rem vitiosam scienter vendidit, tacendo vitium, iure ciuili, dicitur valida; sed ex illâ, ortam esse Emptori actionem ad repetendum à Venditore, non solum excessum pretij, sed etiam damnum, quod inde passus est; ad quod tamen damnum, per dictam *l. Venditor* non tenetur, quando rem vitiosam vendidit ignoranter. Dolus autem, in hac venditione, fuit circa substantialia; fuit enim circa vitium rei, & consequenter venditio ista, stando in iure naturæ, erat irrita. Ergo, iure ciuili, potest esse validus contractus, licet, iure naturæ, sit inualidus; ideoque potuit etiam emptio, ex errore, facta à Titio, esse iure ciuili valida, quamuis iure naturæ fuerit inualida.

Secundò; Quia, in huiusmodi contractibus, ex dolo, siue errore antecedenti celebratis; Ius ciuile concedit actionem redhibitoriam, per quam cogi potest Venditor, vt restituat pretium acceptum, & rem venditam sibi accipiat, ac rescindi iubet contractum; Ergo contractus præsumitur à iure validus; si enim esset irritus, rescissione non indigeret, idemque colligitur etiam aperte, ex *l. aliter, & seq. ff. de contrah. empt.* Contractus autem, ex dolo, siue errore antecedenti, celebrati, quando error est circa substantialia contractus; vt accidit in emptione supraposita, sunt iure naturæ irriti. Ergo contractus, iure naturæ, irriti, possunt esse, iure ciuili, validi; Atque ita, est de facto, emptio Gemmæ.

Tertiò; Quia Ius ciuile, cum habeat dominium in bona subditorum, propter bonum commune, supplere potest defectum

COROLLARIA.

fectum consensus ipsius Contrahentis decepti, sicque reddere contractum, in utroque foro, omnino validum; ut sic tollatur occasio Contrahentibus errorem fingendi, ex qua fictione, maxima oritur perturbatio, ac confusio in Republica; cum ergo *ex l. Iulianus; ex l. aliter; & ex alijs similibus*; habeamus; Ius civile, contractus ex dolo, vel errore antecedenti, celebratos, reddere validos; Dicendum est; Ius civile, eos reddere validos, etiam in foro conscientia, supplendo defectum consensus, ac voluntarij ad valorem naturalem requisiti; Ex hoc enim, nullum sequitur absurdum, & sic melius consultur bono communi. Hoc autem posito, emptio Gemmae, fuit omnino valida in utroque foro; supplente Iure, defectum consensus circa vitium rei, ad valorem emptionis necessariò requisiti.

¹⁰ Quartò; Quia ius civile, sicut propter bonum commune irritare potest contractus, aliàs iure naturæ, validos. Ita è contra, non est cur reddere non possit, iure civili, validos eos, qui alias, iure naturæ, sunt invalidi. Ergo validam, iure civili, reddere potuit emptionem Gemmae, quamvis alias iure naturæ, esset invalida.

OBJECTIONIS SOLVITIO.

¹¹ AD rationem in contrarium; patet responsio; Dicendum enim est, Emptionem fuisse validam & iure civili, & iure naturali; quia ius, & potuit, & propter bonum commune, voluit, supplere defectum consensus, ad ejus valorem iure naturæ, necessariò requisiti.

Colligitur ex dictis primò; Ius positivum, in contractibus, ex errore antecedenti circa substantialia celebratis, supplere defectum consensus, solum, quando error est prudens, ac invincibilis, non verò quando est vincibilis, ac fatuus; Sicut rescindit contractus metu celebratos, solum, quando metus est cadens in constantem virum; & sicut reddit validos actus, ac gesta, per iudicem habentem titulum coloratum, solum, quando error communis est invincibilis, non verò quando est crassus, vel supinus; Quia error crassus, vel supinus æquiparatur scientia *ex c. 2. de constit. in 6. & probat. Sanchez lib. 3. matrim. d. 22. num. 8.*

Secundò dici etiam posse; quod Ius positivum, quamvis efficere non possit, ut contractus, alias iure naturæ invalidi, validi sint, in ratione contractus, & quoad essentiam, eo quod implicet, quod detur contractus, & quod legitimus duorum consensus non interueniat; Statuere tamen potest, ut sint validi quoad effectum, ita ut habeant omnes effectus, quos haberent, si essent, consensu explicito, celebrati; V. G. ut per eos transferatur dominium, & oriatur in Contrahentibus mutua obligatio. Quia, cum translatio dominij, & mutua Contrahentium obligatio, quæ ex contractu consurgit, ad contractus essentiam non pertineat; sed sit effectus ipsius; nihil obstat, quin per leges humanas, fieri possit; sicut etiam leges humanas, in multis casibus, sine Dominorum consensu, rerum dominium in alios transferunt: ut patet in legibus præscriptionis.

Tertiò;

14 Tertio; Ius humanum, non omnem Contractum, iure naturæ irritum, posse efficere validum, sed eum solum, qui est irritus ex defectu legitimi consensus Contrahentium; Quia eorum consensum supplere potest. Hinc autem fit, ut si contractus sit irritus, ex defectu materiæ; vult, contractus usurarius, in quo, pro mutuo datur pretium, vel aliquid pretio æstimabile; illum reddere non possit validum, quia materiæ defectum supplere non potest, sicut supplere potest defectum consensus, cum consensus sit causa efficiens, & hæc ab aliquo extrinseco suppleri possit; Vnde etiam est, ut in Matrimonio, Contrahentium consensus suppleri possit à Deo; Tum quia, consensus est causa efficiens Matrimonij, & hæc à Deo suppleri potest; Non minus enim Deus efficere potest; ut sine mutuo Coniugum consensu oriatur inter illos vinculum, indissolubile, & mutua corporum translatio, quam calefacere possit sine igne. Tum quia, Deus, maius dominium habet in corpora coniugum, quam habeant ipsimet Coniuges; Cum ergo, ipsi, eo quod suorum corporum sint Domini; eorum dominium in alium transferre possint; à fortiori hoc idem poterit Deus. Hæc tamen potestas, in ordine ad Matrimonium, in nulla Republica, neque Ecclesiastica, neque seculari reperitur, sed in solo Deo, ut bene probat. *Sanch. lib. 2. matrim. d. 27.*

15 Quarto; Quæ dicta sunt de dolo, siue errore antecedenti, & dante causam contractui, idem omnino dicendum esse de errore concomitante, & incidente in Contractum, Quia argumenta, quæ probant de vno, æquè probant etiam de al-

tero; Cum dolus incidens, causet non voluntarium, sicut antecedens causat involuntarium; & uterque æquè tollat consensum, ad valorem actus necessariò requisitum. Neque solum eadem rationes militent in utroque dolo, stando in iure naturæ; sed etiam, stando in iure civili; Quando enim error, non est circa materiam totalem, sed solum circa partem materiæ; ut cum quis aureolam vendit, quæ postea magna ex parte inuenitur, ænea, valida est venditio, quia auri aliquid habuit, & si inauratum aliquid sit, valet venditio, licet aurum putetur, propter eandem rationem: Atque ita statuitur in *l. quid tamen. ff. eodem.*

Quinto; Ex hoc valore, quem Ius, propter bonum commune, Contractibus, alias, iure naturæ, inualidis confert; non leue desumi posse argumentum; quod idem Ius, eodem modo, valorem etiam conferat actibus, qui, posito errore communi, ac bonâ Populi fide, fiunt non solum ab Habente titulum coloratum, sed etiam ab habente solam possessionem Officij. Si enim Respublica, ad vitanda inconuenientia, quæ ex huiusmodi Contractuum inualiditate sequerentur, eos conualidat; Cur, posito errore communi, non conualidet actus factos ab Habente possessionem Officij; cum ex horum nullitate, eadem, imo maiora sequantur inconuenientia; Et si ad hos contractus validandos, supplet defectum consensus, ad eorum valorem requisiti ex parte Decepti; Cur etiam, posito errore communi, ad actus, qui fiunt, conualidandos; non suppleat defectum iurisdictionis ad eorum valorem, in Habente

bente possessionem Officij, requisitæ; cum longe minus sit, supplere defectum iurisdictionis, quam defectum consensus, & vterque defectus, eodem modo suppleatur in genere Causæ efficientis. Tam enim iurisdictionis, est causa efficiens valoris in actu, quam Consensus in Contractu. Certè, non apparet; cur Respublica, vnum præstare debeat, & non aliud, cum non minus vnum, quam aliud conferat ad bonum commu-

ne, quod ipsa procurare tenetur. Posito autem, quod Respublica, solum propter bonam Populi fidem, actus conualidet, & iurisdictionis defectum etiam in Habente solam possessionem Officij suppleat, quot perturbationes vitantur, & quot perplexitatibus, ac angustijs liberantur Conscientiæ, cum præsertim nullum hinc sequatur inconueniens. Sed de hoc fusius suo loco.

QVAESTIO XXXVIII.

An error incidens in Operationem, illam, iure naturæ, irritet.

CASVS.

TITIVS. Gemmam emit, falsò putans, illam specialem habere virtutem contra morbos oculorum, quam verè non habebat; Eam tamen empturus, etiamsi talem virtutem non habuisset; Et hoc nullà prius adhibitâ diligentia, ad rei veritatem cognoscendam. Quæritur; Vtrum emptio ista, iure naturæ, fuerit valida.

SVMMARIVM.

- 3 Error incidens in emptionem, an tam irritet.
 - 6 Verè non irritat.
 - 7 Non tollit voluntatem absolutam emendi.
 - 8 Error supponitur vincibilis.
 - 9 Non tollit voluntatem emendi rem, quacumque circumstantia posita.
 - 10 Non est circa materiam emptionis, adequatam.
 - 11 Cur, cum errore circa materiam sit valida emptio, & non Matrimonium.
- R. P. Beati Lib. 1.

12 Ignorantia, & error concomitans, dummodo non sint circa materiam adequatam, contractum non vitiant.

RATIONES DVBITANDI.

CAsus hic, à præcedenti differt, primò, quia, ibi error, in Emptore, supponitur antecedens, & dans causam Contractui, hic verò concomitans & incidens in Contractum. Secundò; quia error, ibi supponitur omnino inuincibilis, hic verò vincibilis. Proponitur autem, & vt melius appareat diuersus modus, quo Voluntas, posito vtroque errore,

D d opera-